

Bladgroen

is een uitgave van de

milieuvereniging Land van Cuijk

**Biodiversiteit bevorderen
in je eigen tuin**

**De kwestie:
CO2-opslag, goed idee?**

**Gemeenteraadsverkiezingen
2018**

Voorjaar
JAARGANG 39 - NR. 1 MAART 2018

*Milieuvereniging Land van Cuijk ...
 bezig voor een beter milieu*

COLOFON

BLADgroen is het verenigingsblad van de Milieuvereniging Land van Cuijk. Het informeert leden en anderen over natuur en milieu in de ruimste zin. Het verschijnt in een oplage van circa 350 stuks.

Redactie BLADgroen:

Sylvia van Duijnhoven (eindredactie)
tel. (0485) 530890 - sylvia@mlvc.nl
Wygard Baspenning
Jan Reijnen.

BLADgroen verschijnt in principe drie maal per jaar. Copy dient verband te houden met 'natuur en milieu in de ruimste zin des woords' in het Land van Cuijk. Iedereen kan artikelen schrijven, de redactie bepaalt of deze in overeenstemming zijn met het huishoudelijk reglement van BLADgroen. Overname van tekst met bronvermelding is toegestaan.

Opmaak en druk : dot-Kom Design

Dagelijks bestuur:

Theo Wijnhoven, voorzitter
Jan Reijnen, secretaris
Harrie van de Wetering,
penningmeester ledenadministratie

Secretariaat MLvC:

Beerseweg 10, 5451 NS Mill.
Tel. (0485) 45 10 71
secretariaat@mlvc.nl

Banknr: NL85 TRIO 0197 9101 30

Lidmaatschap:

Het lidmaatschap bedraagt minimaal € 17,50 per jaar voor leden-abonnees. Voor elk volgend lid uit het gezin of andere levensvorm geldt een bedrag van € 2,50 per jaar. Het lidmaatschap kan ieder moment ingaan. De contributie wordt geheven vanaf de maand waarin men lid is geworden en is evenredig aan het aantal maanden van het jaar waarin men lid is geworden. Het lidmaatschap wordt automatisch voor een jaar verlengd, tenzij uiterlijk 30 november van het lopende jaar bericht van opzegging is ontvangen. Donateurs m/v, die minimaal € 17,50 betalen ontvangen ook BLADgroen. Aanmelden kan bij het secretariaat.

De MLvC is aangesloten bij de Brabantse Milieu-Federatie (BMF) te Tilburg.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Biodiversiteit bevorderen in je eigen tuin	4
Gemeenteraadsverkiezingen 2018	6
De kwestie: CO ₂ -opslag, goed idee?	20
Column	23

Voorwoord

Bladgroen maart 2018

De tijden veranderen. Dat zong Bob Dylan al eens. Dat geldt ook voor de Milieuvereniging Land van Cuijk, die sinds 1980 actief is binnen de vijf gemeenten en steeds meer ook ver daarbuiten. Al decennia gaat onze vereniging het debat aan over de draagkracht van onze aarde; en dat op lokaal niveau. Een debat van oorzaak en gevolg, gevoed met kennis en daaruit volgende argumenten. Soms leidden die argumenten tot verandering; vaak moest ervoor geprocedeerd worden. Ons blad 'De Info' gaf al die tijd een goed beeld van de geschiedenis door de jaren heen. Maar de tijden veranderen. Het digitale tijdperk deed zijn intrede en het internet is een belangrijke bron van informatievoorziening geworden. De milieurakkers kwamen op gelijk niveau met de gemeenten en andere overheden. De onderlinge communicatie met gelijkgestemden verloopt nu snel en effectief. Het kennisniveau is hoog. We weten elkaar te vinden. Hoe anders was het in de jaren tachtig, toen je op het aantal postzegels en kopieën dat je kon betalen, moest concurreren met de overheden en lobbyorganisaties vanuit landbouw en industrie. Dat is nu anders. 'Info' is overal te krijgen en het e-mailadres van veel bedrijven en instellingen begint met info@.....

Er zijn echter niet alleen maar veranderingen. Er zijn ook constanten. Zoals water van boven naar beneden loopt, zo is bladgroen de basis van het leven. Ons ontbijt met ons dagelijks brood genieten wij dankzij dat bladgroen. Het graan, de koffie- of theeplant en de kaas vinden hun oorsprong direct of indirect in het bladgroen. Dit alles: water, wat CO² en het zonnetje, geeft

ons heden ons dagelijks brood. Dat willen we terug laten komen in de nieuwe naam van ons tijdschrift: 'Bladgroen'. Een onderscheidende naam, terugvallend op de oorsprong van ons leven. Met daarin nog steeds veel info.

Deze keer veel aandacht voor de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018. We hebben alle partijen (voor zover we wisten dat ze zouden deelnemen aan de verkiezingen) een aantal stellingen voorgelegd, met het verzoek daarop te reageren. De meeste partijen hebben dat gedaan. In Sint Anthonis reageerden alle partijen, in Grave 5 van de 6 aangeschreven partijen, in Cuijk 7 van de 10, in Mill en Sint Hubert 2 van de 3, en in

Boxmeer slechts 3 van de 6. De PvdA in Cuijk en de SP in Boxmeer zegden toe te reageren, maar deden dat niet; LOF en VDB/LO in Boxmeer zouden bekijken of ze zouden reageren, en deden dat niet; AB'90 in Mill en Sint Hubert vond het 'te vroeg' om te reageren (?), en van nieuwkomers Gewoon Doen in Cuijk en D'66 in Grave hoorden we niets. Liberaal Land van Cuijk liet weten niet te willen reageren (gebrek aan standpunten misschien)?

Daarnaast staan in deze Bladgroen een artikel over CO₂ afvang en opslag, een artikel over biodiversiteit in eigen tuin en een column van onze voorzitter.

*Veel leesplezier
De redactie*

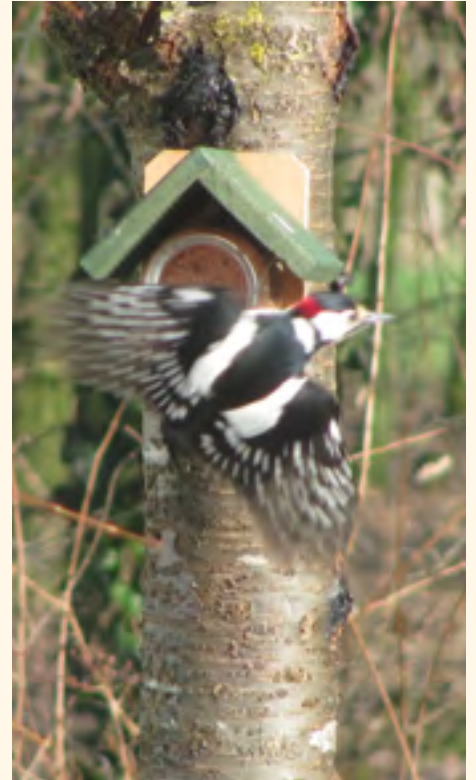
▲ Willy Thijssen deelt zijn kennis over de bever

Biodiversiteit bevorderen in je

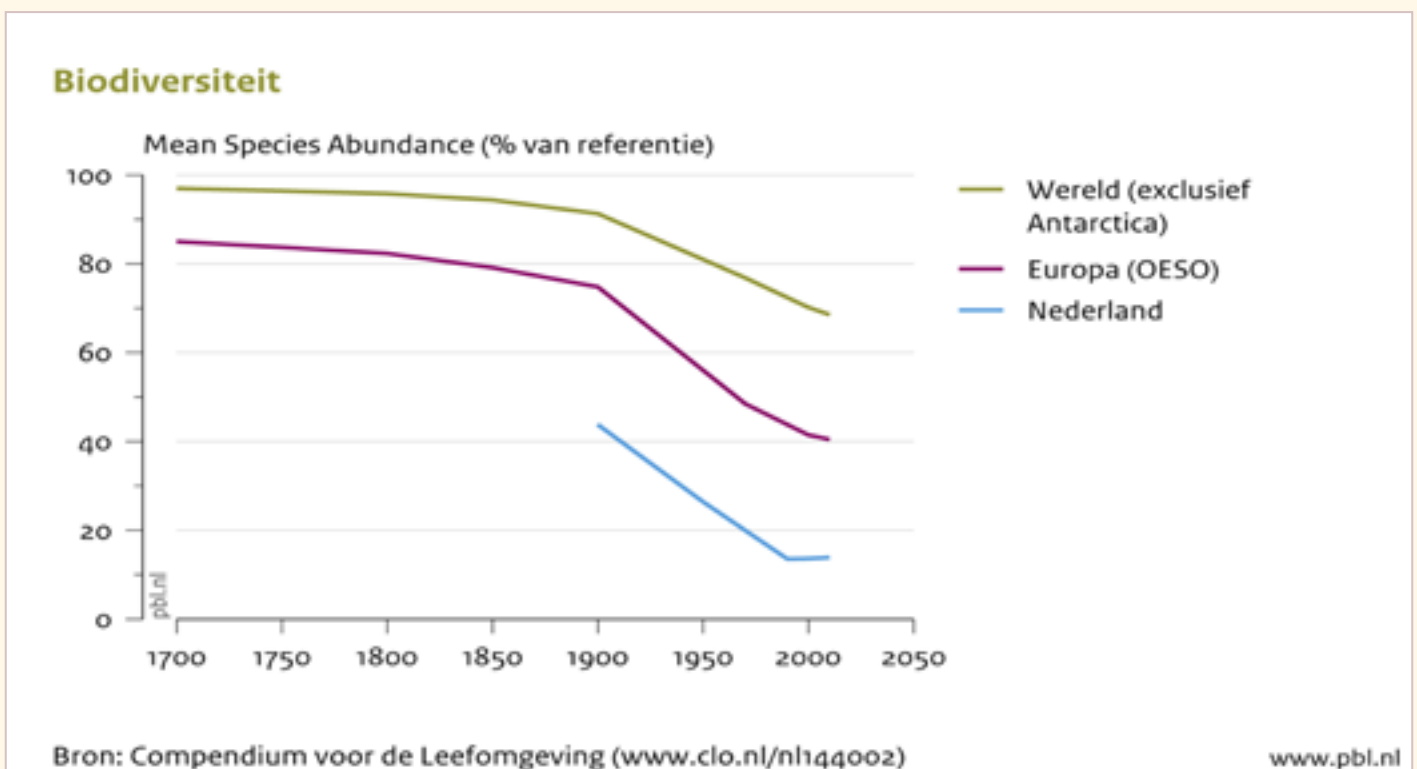
Biodiversiteit verwijst naar het aantal, de verscheidenheid en de variabiliteit van alle levende organismen: van dieren, planten, zwammen, enz.. Het belang van biodiversiteit behoeft geen betoog. Denk aan de paniek die uitbrak toen enkele jaren geleden bekend werd dat de bestuiving van gewassen gevaar liep door de dreigende uitsterving van bijen. En daarmee de voedselvoorziening. Biodiversiteit is een onderling samenhangend systeem. Ieder element dat wegvalt kan ernstige gevolgen hebben voor het hele systeem, en dus ook voor de mens. Een recent onderzoek in Duitsland door biologen, o.a van de Radboud Universiteit, concludeerde dat over een periode van 30 jaar 75% van de insecten verdwenen was¹. Dat is ronduit alarmerend.

De vraag is wat wij, mensen, kunnen doen. Je kunt natuurlijk stellen dat wat wij in onze tuin kunnen doen om de biodiversiteit te bevorderen slechts een druppel op een gloeiende plaat is. En niks doen. Je kunt ook een optimistischer standpunt innemen: ieder individueel (of kleinschalig collectief) initiatief is er één. En leidt misschien wel tot meer bewustwording. En, wie weet, gaan al die druppels dan op den duur wel uitgroeien tot een mooie waterval.

Wij zijn zo'n jaar of acht geleden begonnen met het inrichten van onze tuin vanuit het beginsel van bevordering van de biodiversiteit. En wat het ons in elk geval heeft gebracht: een kleurenpracht aan bloemen en bloeiende planten, een onvoorstelbare hoeveelheid insecten, waaronder

Onderstaande grafiek geeft een beeld van de achteruitgang in biodiversiteit over een lange periode.

eigen tuin

solitaire bijen en vlinders. En, vervolgens, ook allerlei vogels die we voor die tijd nooit in de tuin hadden gezien. En ook heel veel plezier, een hartstikke goed gevoel en een nieuwe hobby.

Enkele tips om valkuilen te voorkomen en het leuk te houden.

- Begin niet te groot. Doe het stukje bij beetje, zie het als een geleidelijk proces.
- Zorg voor niet bespoten of anderszins bewerkte zaden en planten, bij voorkeur biologische. Bij 'gewone' plantenkwekerijen loop je het risico dat planten en zaden behandeld zijn met neonicotinoïden. Die zijn funest voor bijen. Ze raken er verslaafd aan, worden onvruchtbaar en dus help je op die manier de biodiversiteit om zeep. Enkele betrouwbare adressen: www.vivara.nl; www.bolster.nl; www.hessenhof.nl; als je 'biologische planten en zaden' in de zoekmachine ingeeft, krijg je nog veel meer betrouwbare leveranciers.
- Zorg voor wat ruige plekken in je tuin, waar insecten kunnen nestelen en overwinteren, b.v. door wat oud hout of bladeren. Dat is trouwens ook nog heel goed voor kleine zoogdieren, zoals egels.
- Verarm of verschaal de plekken waar je bloemzaden inzaait door snoeiafval en bladeren op die plek-

ken op te ruimen, zodat ze niet gaan composteren. Bloemen voor bijen en vlinders hebben behoefte aan arme grond.

- Zorg voor bloemen en planten die op verschillende tijdstippen van het jaar bloeien, ook in de maanden augustus t/m november. Op de meeste websites staan de bloei-perioden duidelijk aangegeven. En ook de favoriete plaats voor planten: zon / halfschaduw / schaduw.

- En als je dan toch bezig bent met natuurvriendelijk tuinieren: hang ook eens wat nestkastjes op. Te koop bij vivara.nl, de vogelstichting, enz. Zelf maken van oud materiaal is ook leuk. Op het internet zijn bouwtekeningen te vinden en alle andere informatie die je nodig hebt.

Voor vragen mail aan:
w.braspenning@tweakdsl.nl

Wygard Braspenning

¹ Er was ook kritiek op dit onderzoek. Uit zo'n beperkt aantal metingen kun je geen algemene, landelijke trend aflezen, was de reactie uit de hoek van entomologen (entomologie is de studie van insecten) van Wageningen Universiteit. Een groot aantal natuurorganisaties heeft aangedrongen op aanvullend onderzoek, want alarmerend zijn de onderzoeksgegevens wel.

Gemeenteraadsverkiezingen 2018

Op 21 maart 2018 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Wat zijn de standpunten van de politieke partijen in het Land van Cuijk op het gebied van natuur en milieu? Wij vroegen de politieke partijen te reageren op 14 stellingen over landschap, water, energie, landbouw en natuur. In dit artikel leest u de reacties van de partijen op onze stellingen.

Sommige politieke partijen hebben hun antwoorden uitgebreid toegelicht. Hier geven we (een aantal van) die toelichtingen kort weer, maar op onze website www.mlvc.nl staan de toelichtingen in het geheel vermeld. Soms hebben partijen geen keus gemaakt tussen eens of oneens, en dat staat expliciet op onze website. Hier hebben we deze antwoorden als 'oneens' aangemerkt, maar is uit de toelichting duidelijk dat de partij het (in ieder geval) gedeeltelijk eens is met de stelling.

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- **VVD** (compensatie moet wel functioneel zijn en passen binnen de ecologische hoofdstructuur; waar economische belangen botsen met natuurbeheer moet per casus gekeken worden wat wenselijk is)
- **PK** (eerst inbreiding, dan pas eventueel uitbreiding)
- **CDA** (we kijken eerst naar inbreiding en herstructurering alvorens nieuw zoekgebied aan te boren)

STELLING 1: *Landschap en ruimte*

Wij willen dat er zuinig wordt omgesprongen met de schaarse ruimte door eerst bestaande bebouwing en bedrijventerreinen optimaal te benutten voordat nieuwe ontwikkelingen worden toegestaan. Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden ingezet op behoud van zoveel mogelijk groen en ruimhartige compensatie.

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- **CDA** (de-groene-ruimte is schaars en er liggen nog voldoende mogelijkheden op bestaande bedrijventerreinen)
- **PLC** (is zelfs speerpunt in ons verkiezingsprogramma)
- **GroenLinks**
- **D'66** (de gemeente moet de regie nemen om ondernemers te stimuleren om leegstaande gebouwen te slopen/betrekken)
- **SP** (ruimte is ook basis van energietransitie; windmolens en zonneparken hebben óók ruimte nodig)
- **VVD** (nieuwe ontwikkelingen zullen met sterke argumenten moeten komen om aan te tonen waarom hun initiatief niet mogelijk is in de beschikbare ruimten)
- **ABC** (we zijn voorstander van natuur-inclusief ontwerpen en bouwen)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- **VPG**
- **CDA**
- **Keerpunt 2010** (op Park de Bons en het Regionaal Bedrijvenpark Laarakker is nog ruimte genoeg)
- **VVD**
- **LPG** (zeker wanneer dit niet eerder bestemde ontwikkellocaties zijn)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT

Eens:

- **VKP**
- **CDA** (maar compensatie moet ontwikkeling niet tegenhouden)

GEMEENTE SINT ANTHONIS

Eens:

- **SAN** (kwaliteitsverbetering op bestaande plekken)
- **CDA**

Oneens:

- **VVD** (eens met zo optimaal mogelijke benutting van bebouwing, maar toekomstige ontwikkelingen kunnen wenselijk zijn en niet passen bij bestaande bebouwing)

STELLING 2: *Natuur*

Wij willen zorgen voor bescherming en herstel van natuur en cultuurlandschap (zoals zandpaden en landgoederen) en waar mogelijk nieuwe natuur toevoegen, bijvoorbeeld in het kader van de groenblauwe dooradering van het buitengebied (Stika) of het Natuurnetwerk Brabant.

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- **VVD** (maar wat is 'nieuwe natuur'?; en wat is ecologisch haalbaar?);
- **PK** (met name het Maasheggengebied, landbouwgrond weer omzetten naar weidegrond)
- **CDA**

gemeente Cuijk

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- **CDA** (vanuit duurzaamheidsoogpunt ondersteunen we deze uitgangspunten)
- **PLC**
- **GroenLinks**
- **D'66**
- **VVD**
- **ABC** (maar natuurontwikkeling moet wel steeds worden afgewogen tegen andere belangen in het buitengebied, zoals de agrarische sector)

Oneens:

- **SP** (bescherming en herstel van natuur en landschap zijn belangrijk, maar nieuwe natuur toevoegen is niet vanzelfsprekend; andere functies kunnen de voorkeur hebben)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- **VPG**
- **Keerpunt 2010** (en niet alleen binnen de gemeentegrens, maar regionaal)
- **CDA**
- **LPG**

- **VVD** (als bescherming ten minste niet betekent dat er geen – vrije – toegang tot natuur en cultuurlandschap is)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT

Eens:

- **VKP** (mits bescherming en herstel passend onderhouden kunnen worden)

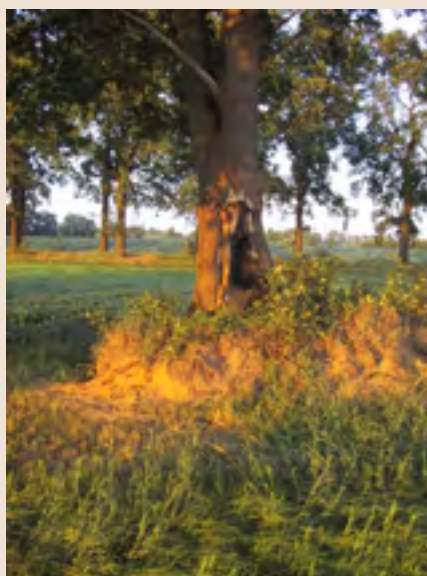
Oneens:

- **CDA** (herstel en bescherming van natuur en cultuurlandschap is prima, maar er is al veel landbouwgrond onttrokken ten faveure van natuurontwikkeling)

GEMEENTE SINT ANTHONIS

Eens:

- **VVD** (wat typisch is proberen te bewaren)
- **SAN** (streven naar landschapsbehoud en zo mogelijk versterking van het landschap)
- **CDA**

STELLING 3:

verbindingszones

Wij willen de ecologische verbindingzones die in de gemeente gepland zijn, samen met burgers, boeren en buitenlui realiseren en burgerinitiatieven voor natuur ondersteunen. Wij gaan er ons sterk voor maken om bestaande verbindingzones tegen invloeden van buitenaf te beschermen.

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- **VVD** (alles goed toetsen aan de kaders voor de ecologische hoofdstructuur)
- **PK** (met name de oost-westverbinding parallel aan de A-77)

Oneens:

- **CDA** (zowel natte als droge verbindingzones zijn al goed ontwikkeld; invloeden van buitenaf kunnen zowel positief als negatief zijn)

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- **CDA** (vooral: burgers en agrariërs gezamenlijk)
- **PLC**
- **GroenLinks**
- **D'66** (er moet wel duidelijkheid bestaan over wat die invloeden van buitenaf zijn)
- **VVD** (milieu-initiatieven hebben de grootste kans van slagen als ze uit de samenleving komen; opgelegde milieumaatregelen creëren meer weerstand dan goodwill)
- **ABC** (we zijn groot voorstander van burgerparticipatie)

Oneens:

- **SP** (om dezelfde reden als bij de voorgaande stelling)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- VPG
- CDA
- **Keerpunt 2010** (voor specifieke voorstellen: zie www.mlvc.nl; vanuit kernendemocratie ideeën zien te realiseren)
- VVD
- LPG

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT

Eens:

- VKP
- CDA (zones moeten wel toegankelijk blijven)

GEMEENTE SINT ANTHONIS

Eens:

- VVD
- SAN

Eens/Oneens:

- CDA (het CDA is groot voorstander van burgerinitiatieven, zeker als deze de ecologische structuur versterken. Echter, nieuwe natuur dient wel "vrije natuur" te zijn, dat wil zeggen dat het agrarische- en recreatieondernemers niet teveel in bedrijfsvoering mag belemmeren)

STELLING 4: *Ecologisch bermbeheer*

Wij gaan ons inzetten voor ecologisch en bij-vriendelijk groen- en bermbeheer, zonder gebruik van bestrijdingsmiddelen. We gaan in onze gemeente stoppen met klepelen van de bermen; het is een vorm van bemesting.

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- VVD (m.b.t. bestrijdingsmiddelen de landelijke regelgeving volgen)
- PK (en met name er voor zorgen dat biodiversiteit terugkeert)

Oneens:

- CDA (ecologisch beheer en niet klepelen bevordert diversificatie van de bermen, wat goed is voor het ecosysteem. Bestrijdingsmiddelen niet inzetten bij beheer van bermen en er goed op letten dat verkeersveiligheid niet in het geding is, maar waar dat aan de orde is toch klepelen)

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- CDA (ecologisch bermbeheer en bij-vriendelijk onderhoud zijn van het grootste belang; over klepelen weten we nog te weinig)
- PLC (voor wat betreft ecologisch en bij-vriendelijk groen- en bermbeheer; klepelen kan prima in combinatie met regelmatig afroven)
- GroenLinks
- D'66 (uitgangspunt is prima, maar inzicht in financiële consequenties

is nodig voor over te gaan tot uitvoering)

- ABC (ecologisch bermbeheer staat in ons verkiezingsprogramma, maar mag niet ten koste van de verkeersveiligheid gaan)

Oneens:

- SP (gebruik van bestrijdingsmiddelen is al niet meer toegestaan; en verkeersveiligheid kan klepelen of vaker maaien van de berm vereisen)
- VVD (verkeersveiligheid heeft de hoogste prioriteit, en als deze gediend is met klepelen en bestrijdingsmiddelen, dan moet dat maar)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- VPG
- CDA (maar er moet wel een balans zijn tussen efficiënte onderhoudsmethodes en ecologische waarden van gebieden; daarom per gebied het meest optimale onderhoudstype bepalen)
- Keerpunt 2010 (de meest in het oog springende bermen in de gemeente Grave zijn echter in beheer bij Provincie of Waterschap; het onderhoudsarm groenbeleid in Grave is ons een doorn in het oog)

Oneens:

- **VVD** (ruiters gaan over bermen, die dus gemaaid moeten kunnen worden)
- **LPG** (klepelen is niet per definitie verkeerd, maar geklepelde bermen worden overheerst door grassen en ruigtekruiden en zijn arm aan verschillende en bijzondere flora; afhankelijk van de situatie wordt accent gelegd op verkeersveiligheid, recreatie of ecologie)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT**Eens:**

- **VKP**
- **CDA** (we zijn voorstander van bermbeheer die ruimte geeft aan grote biodiversiteit, maar weten niet of dat per sé gekoppeld is aan verschraling van die bermen)

GEMEENTE SINT ANTHONIS**Eens:**

- **SAN** (biodiversiteit moet actief gestimuleerd worden)
- **CDA**

Oneens:

- **VVD** (bestrijdingsmiddelen moeten waar nodig mogelijk blijven)

STELLING 5:***Door anderen in gebruik genomen bermen***

Wij gaan ons inzetten om bermen die van de gemeente zijn en thans door anderen / agrariërs in gebruik zijn genomen, terug te halen en natuurvriendelijk in te zaaien en te onderhouden (dus verarmen).

GEMEENTE BOXMEER**Eens:**

- **PK** (en oneindig gebruik bebouwing in buitengebied aanpakken)
- **CDA** (bestemming is afhankelijk van locatie)

Oneens:

- **VVD** (als het gebruik al jaren getolereerd is, kun je dit niet zo maar terugdraaien)

GEMEENTE CUIJK**Eens:**

- **PLC**
- **GroenLinks**
- **ABC** (al is terughalen moeilijk en handhaving praktisch niet uitvoerbaar)

Oneens:

- **CDA** (we gaan liever gesprek aan hoe ze kunnen bijdragen aan natuurvriendelijk onderhoud van bermen)
- **D'66** (we kunnen beter stimuleren deze bermen op de juiste wijze te onderhouden)
- **SP** (d.w.z.: eens noch oneens)
- **VVD** (als bermen door derden in gebruik zijn genomen, dan bekijken of de grond aan hen verkocht of verhuurd kan worden)

GEMEENTE GRAVE**Eens:**

- **VPG**
- **CDA**
- **VVD**

Oneens:

- **Keerpunt 2010** (het project Snipergroen heeft de natuur - en ook de relatie burger-overheid - meer kwaad dan goed gedaan)
- **LPG**

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT**Eens:**

- **VKP**

Oneens:

- **CDA** (we weten niet om hoeveel vierkante meters het gaat)

GEMEENTE SINT ANTHONIS**Eens:**

- **SAN** (al weten we niet of dit in onze gemeente speelt)

Oneens:

- **VVD** (wel in gesprek gaan met gebruikers om onderhoud zo natuurvriendelijk mogelijk uit te voeren)
- **CDA**

STELLING 6A: Water en energie

In onze gemeente gaan we, met name bij nieuwbouw:

A) Afvoer van regenwater zoveel mogelijk afkoppelen van het riool om overstroming te voorkomen en grondwater aan te vullen;

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- **VVD** (ook bij bestaande bouw afkoppelen)
- **PK** (en bij verleende bouwvergunning verplichten)
- **CDA** (verplicht bij nieuwbouw, en bij bestaande bebouwing stimuleren)

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- **CDA**
- **GroenLinks**
- **D'66**
- **SP**
- **VVD** (verstening van openbare ruimte legt grote druk op rioleringsysteem tijdens zware regenval)
- **ABC**

Oneens:

- **PLC** (is al geregeld via bouwbesluit en al lang vigerend beleid in de gemeente Cuijk)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- **VPG**
- **CDA**
- **Keerpunt 2010**
- **VVD**
- **LPG**

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT

Eens:

- **VKP**
- **CDA**

GEMEENTE SINT ANTHONIS

Eens:

- **SAN**
- **CDA**

Oneens:

- **VVD** (geen verschil in aandacht tussen bouw en nieuwbouw)

STELLING 6B: Water en energie

B) Groene daken stimuleren met een aantrekkelijke subsidieregeling, zo mogelijk in combinatie met zonnepanelen;

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- **PK** (inzetten van energieloket waar burgers op subsidiemogelijkheden gewezen worden)

Oneens:

- **VVD** (subsidiëring is taak van de landelijke overheid, niet van de gemeentelijke; wel kan gemeente middels informatievoorziening bewustwording onder bevolking proberen te vergroten, en eigen gebouwen milieuvriendelijk – energieneutraal – inrichten)
- **CDA** (klimaatadaptatie is een totaalpakket van maatregelen)

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- **CDA** (we hebben onlangs de duurzaamheidslening in het leven geroepen; voor groene daken willen we liever niet een aparte subsidieregeling)
- **PLC** (en dit idee nog uitbreiden à la Amsterdam Rainproof)
- **GroenLinks**
- **D'66**
- **SP** (de gemeente kent een duurzaamheidslening)
- **ABC** (we hebben ingestemd met Duurzaamheidsplan van de gemeente, maar zien subsidieregeling niet als noodzaak)

Oneens:

- **VVD** (we zijn groot voorstander van groene daken in mogelijke com-

binatie met zonnepanelen, maar betwijfelen of subsidieregelingen daarvoor gewenst middel zijn)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- **VPG**
- **CDA**
- **Keerpunt 2010**
- **LPG** (voorstander van energiewinkel waar mogelijkheden en regelingen onder de aandacht gebracht worden)

Oneens:

- **VVD** (bron van subsidiegelden ontbreekt; stimulans moet van rijksweg komen)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT**Eens:**

- **VKP** (voor wat betreft ver- en nieuwbouw)
- **CDA**

GEMEENTE SINT ANTHONIS**Eens:**

- **SAN** (in 2035 moet Sint Anthonis energie neutraal zijn)

Oneens:

- **VVD** (geen aantrekkelijke subsidie-regeling)
- **CDA** (er zijn al veel landelijke subsidierelingen voor zonnepanelen, maar waar mogelijk zeker stimuleren)

STELLING 6C: Water en energie

C) Bouwplannen op zonne-oriëntatie toetsen. Zeker vaststellen. Dit biedt kansen voor energieopwekking;

GEMEENTE BOXMEER**Eens:**

- **PK**
- **CDA**

Oneens:

- **VVD** (wel stimuleren, maar niet verplichten)

GEMEENTE CUIJK**Eens:**

- **PLC**
- **GroenLinks**
- **D'66**
- **SP**
- **ABC** (staat ook in ons verkiezingsprogramma)

Oneens:

- **CDA** (enkel toetsen op zonne-oriëntatie is te beperkt)
- **VVD** (willen indieners van bouwplannen wel wijzen op mogelijke voordelen van deze energieopwekkingsmogelijkheden, maar het niet

voldoen aan deze toetsing mag geen reden zijn deze plannen af te wijzen)

GEMEENTE GRAVE**Eens:**

- **VPG**
- **CDA** (niet dwingend opleggen, maar voorwaarden scheppend)
- **VVD**
- **LPG**

Oneens:

- **Keerpunt 2010** (geen voorstander van verplichting)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT**Eens:**

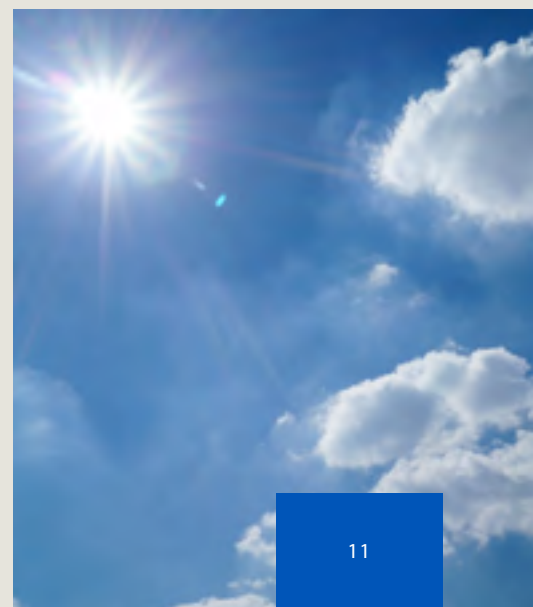
- **VKP**
- **CDA**

GEMEENTE SINT ANTHONIS**Eens:**

- **SAN**

Oneens:

- **VVD**
- **CDA** (als stimulans is dat prima, het moet echter geen verplichting zijn)

STELLING 6D: *Water en energie*

C) Nieuwbouwwoningen niet meer op het gasnet aansluiten maar zorgen voor energie neutrale woningen

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- PK
- CDA (wordt nu al uitgevoerd: zie Steenstraat-zuid en Catharina-klooster te Sambeek)

Oneens:

- VVD (dat is aan de ontwikkelaars; wel kan gemeente adviseren bovenstaande te doen)

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- PLC
- GroenLinks
- D'66
- SP (en wellicht ook kijken of bestaande woningen ontkoppeld kunnen worden van het gasnet)
- VVD
- ABC (we zijn geen voorstander van verbod voor aansluiting op gasnet, wel van opheffen aansluitplicht op gasnet)

Oneens:

- CDA (op de lange termijn zullen hiervoor de noodzakelijke voorzieningen getroffen moeten worden, maar voor de komende bestuursperiode is dit niet realistisch)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- VPG
- CDA
- Keerpunt 2010
- LPG

Oneens:

- VVD (energie neutraal heeft niet rechtstreeks met aansluiting op gasnet te maken)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT

Eens:

- CDA

Oneens:

- VKP (voor de korte termijn is dit onrealistisch, op de lange termijn misschien wel mogelijk)

GEMEENTE SINT ANTHONIS

Eens:

- SAN

Oneens:

- VVD (wel eens met energie neutrale woningen)
- CDA (wel voorstander van bouw van 0 op de meter stimuleren in de vorm van financiële tegemoetkoming)

STELLING 7: *Landbouw*

Wij willen in onze gemeente grondgebonden landbouw stimuleren en ondersteunen via onder andere ruimtelijke plannen; en uitbreiding van de veestapel voorkomen.

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- PK

Oneens:

- VVD (is aan de ondernemer)
- CDA (is aan de ondernemer, en veestapel neemt door landelijk beleid niet toe)

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- PLC
- GroenLinks
- D'66
- SP

Oneens:

- CDA (we zijn voorstander van grondgebonden landbouw, maar is dit voor alle bedrijven realistisch? En uitbreiding van de veestapel is afhankelijk van de inpassing en bedrijfsmogelijkheden)
- VVD (de overheid moet niet bepalen hoe ondernemers hun onderneming vorm moeten geven)
- ABC (we zijn voor een emissieloze veehouderij in 2025; onder die voorwaarde is uitbreiding geoorloofd)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- VPG
- CDA (op voorwaarde dat er consequente en consistente regelgeving komt waarmee een gezonde duurzame bedrijfsvoering mogelijk wordt)
- VVD
- LPG (we zijn tegen megastallen)

Oneens:

- Keerpunt 2010 (de geschiktheid van de bodem moet bepalen wat er op gebeurt: bijvoorbeeld grondgebonden landbouw, boomkwekerij of ecologische verbindingzone)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT**Oneens:**

- **VKP** (grondgebonden landbouw is een nobel streven voor onze gemeente. De landbouw in onze gemeente is relatief kleinschalig met mooie groene structuren. Nieuwe technieken en ontwikkelingen staan daarbij een uitbreiding van de veestapel vooralsnog niet in de weg mits we de gezondheidsrisico's minimaliseren)
- **CDA** (we zijn voorstander van een gezonde dierhouderij, en dan is schaalvergroting niet altijd onontkoombaar; waar mogelijk juichen we grondgebonden of kleinschalige dierhouderij toe, maar 'traditionele' landbouw moet de ruimte krijgen)

GEMEENTE SINT ANTHONIS**Eens:**

- **VVD** (in onze gemeente is het plafond bereikt)
- **SAN** (we leven in één van de meest vee-dichte gemeenten van Europa)

Oneens:

- **CDA** (het CDA ondersteunt de grondgebonden landbouw van harte, echter het voorkomen van uitbreiding van de veestapel - onder strenge voorwaarden - en de komst van mestverwerkingsinstallaties - onder voorwaarden - is voor het CDA geen doel op zich)

STELLING 8: Geurnormen

Wij zijn er voorstander van om in onze gemeente strenge geurnormen op te stellen om overlast te verminderen en de volksgezondheid te beschermen. Wij willen uitgaan van 2 odour units in de bebouwde kom en 5 odour units in het buitengebied voor alle woningen (voorgroondbelasting). Wij willen volksgezondheid op de eerste plaats zetten.

GEMEENTE BOXMEER**Eens:**

- **PK** (misschien nog wel belangrijker: geen nieuwe stankproductie!)

Oneens:

- **VVD** (het huidige geurbeleidsplan is met de grootse zorg opgesteld, daar moet op korte termijn niet aan geschaafd worden; wel moeten huidige regels gehandhaafd worden)
- **CDA** (voor kernen geldt standstill-principe en met omgekeerde werking achtergrondbelasting van 10 odour hebben we een prima geurbeleid)

GEMEENTE CUIJK**Eens:**

- **PLC**
- **GroenLinks**
- **D'66** (doel is geen structurele overlast en zo min mogelijk gezondheidsrisico's)
- **ABC** (volksgezondheid komt op de eerste plaats; direct verband tussen veehouderij en volksgezondheid is echter niet direct te leggen; daarnaast zijn we voor een emissieloze veehouderij)

Oneens:

- **CDA** (we zijn voorstander van geurnormen die aantoonbaar effect hebben én de sector in staat stellen zich te blijven ontwikkelen)
- **SP** (aansluiten bij de door de Provincie opgestelde normen)
- **VVD** (de door de landelijke overheid opgestelde geurnormen zijn al streng genoeg)

GEMEENTE GRAVE**Eens:**

- **CDA** (het noordelijke deel van het Land van Cuijk biedt het optimale woon- en leefklimaat; ten zuiden van de as Boxmeer-Uden is de AGRI-FOOD sector sterk ontwikkeld, en bieden hogere geurnormen ruimte aan de sector)
- **VVD** (als je volksgezondheid op de eerste plaats zet kun je haast niet anders dan eens zijn met deze stelling)

Oneens:

- **VPG** (dit is net iets te streng. De helft van Gassel zit alsdan in een te hoge geurconcentratie)
- **Keerpunt 2010** (geur is vervelend, maar nog niet schadelijk voor de

gezondheid; bedrijven moeten de ruimte krijgen om verduurzaming mogelijk te maken, en strengere geurnormen kunnen die verduurzaming in de weg staan)

- **LPG** (bestaande geurnormen aanhouden)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT

Oneens:

- **VKP** (volksgezondheid – weliswaar zeer belangrijk – staat niet direct in relatie tot een bepaalde geurbeleving uitgedrukt in odour units. Fijnstof en andere stoffen zijn daarin bepalend. Wel moet ongewenste beleving van geur beperkt worden binnen aanvaardbare normen)
- **CDA** (we kunnen ons vinden in de huidige normering)

GEMEENTE SINT ANTHONIS

Eens:

- **VVD** (met voorbehoud dat we ons niet bij voorbaat vastleggen op odour units)

Oneens:

- **SAN** (we houden vooralsnog vast aan de odour units 5 en 8)
- **CDA** (Sint Anthonis heeft in 2016 nieuw geurbeleid vastgesteld, dat is nog actueel. Er is geen noodzaak tot nog strenger beleid, de effecten van het huidige beleid zijn immers nog niet eens bekend)

STELLING 9: toezicht en handhaving veehouderij

Wij gaan ons sterk maken voor een beter toezicht en meer handhaving capaciteit om de naleving van vergunningen en de juiste werking van stalsystemen (waaronder luchtwassers) te garanderen en mestfraude te voorkomen.

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- **VVD** (regels – liefst zo weinig mogelijk in aantal – moeten altijd gehandhaafd worden)
- **PK** (en niet gebruikte vergunningen intrekken zodra dit kan)

Oneens:

- **CDA** (is suggestief; bovendien zitten vergunde bedrijven in cyclus van controle)

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- **CDA** (voor alle regels dient goed toezicht te zijn; dit geldt voor alle sectoren)
- **PLC**
- **GroenLinks**
- **D'66** (we hebben hier al vaker op aangedrongen; handhaving is al verbeterd en wordt nog verder verbeterd)
- **SP**
- **VVD** (regels moeten gehandhaafd worden)
- **ABC** (mestfraude is ontoelaatbaar; sector moet zich houden aan vergunningsvoorwaarden)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- **VPG**
- **CDA** (is ook in het belang van de sector)

- **Keerpunt 2010** (voorzitter van toezicht op regionaal niveau; maak gebruik van kennis en expertise van Omgevingsdienst Brabant Noord)

LPG

Oneens:

- **VVD** (handhaving capaciteit is te gering om te kunnen toezeggen)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT

Eens:

- **VKP** (geheel mee eens).

Oneens:

- **CDA** (moedwillige overtredingen dienen aangepakt te worden; controle van mest-aan- en afvoer is geen gemeentelijke taak)

GEMEENTE SINT ANTHONIS

Eens:

- **VVD**
- **SAN**

Oneens:

- **CDA** (luchtwassers zijn allemaal gecontroleerd en mestfraude behoort tot de verantwoordelijkheid van de NVWA, niet van de gemeente. Toezicht en handhaving zijn belangrijk, echter minstens zo belangrijk is het om ondernemers te faciliteren bij het maken van een keuze met betrekking tot de toekomst van hun bedrijf)

STELLING 10: *Stadslandbouw en volkstuinjes*

Wij willen initiatieven ontwikkelen om voldoende ruimte te bieden voor stadslandbouw en volkstuinjes, zodat mensen verantwoord en goedkoop voedsel kunnen verbouwen en tegelijkertijd bewuster worden van de herkomst van hun voedsel.

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- **PK** (voedselproductie dicht bij inwoners, tuinen door basisscholen laten gebruiken voor lessen over natuur en voedselproductie)
- **CDA** (bewustwording van de oorsprong van ons voedsel; maar stadslandbouw is van een andere orde in een plattelandsgemeente)

Oneens:

- **VVD** (in de gemeente Boxmeer is al een balans tussen vraag en aanbod m.b.t. volkstuinen)

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- **CDA** (helemaal mee eens; zie ook ons verkiezingsprogramma)
- **PLC** (mooi idee!)
- **GroenLinks**
- **ABC** (maar initiatief moet van burgers komen, de gemeente kan een faciliterende rol spelen)

Oneens:

- **D'66** (is een mooie zaak, maar gemeente moet dit niet initiëren)
- **SP** (de gemeente moet dergelijke initiatieven van harte ondersteunen en stimuleren, maar niet initiëren)
- **VVD** (we willen dergelijke initiatieven wél ondersteunen, maar ze moeten uit de samenleving komen)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- **VPG**
- **Keerpunt 2010** (initiatieven moeten wel van de bevolking komen, overheid mag faciliteren)
- **VVD** (doen!)
- **LPG** (als deze initiatieven vanuit de bevolking komen dan meedenken/meewerken)

Oneens:

- **CDA** (voorlichting is effectiever en dit soort initiatieven dient van onderuit opgestart te worden)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT

Eens:

- **VKP** (eens daar waar dit kans van slagen heeft. Een initiatief hiervoor in de gemeente Mill en Sint Hubert heeft echter geen resultaat opgeleverd)
- **CDA**

GEMEENTE SINT ANTHONIS

Eens:

- **CDA** (het CDA staat positief tegenover deze ontwikkelingen, mits het initiatief vanuit de burger komt)

Oneens:

- **VVD** (is niet taak van de gemeente)
- **SAN** (is niet zo relevant voor onze gemeente)

STELLING 11:

Luchtkwaliteit

Wij gaan ons inzetten voor voldoende beplanting rondom wegen om fijnstof af te vangen en voor het instellen van een milieuzone om de luchtkwaliteit in dichtbevolkte gebieden te verbeteren.

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- **PK** (maar pleit voor bredere - Europese? - aanpak van deze problematiek)

Oneens:

- **VVD** (veel fijnstof komt niet van gemeentewegen, maar van rijks- wegen; maar als gemeente door aanplanting fijnstof kan reduceren dan moet ze dit – mits binnen de mogelijkheden – doen)
- **CDA** (we hebben een algehele opgave voor de zorg voor onze aarde door terugdringen c.q. vervangen van fossiele brandstoffen)

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- **CDA** (helemaal mee eens; zie ook ons verkiezingsprogramma)
- **PLC** (maar ook restricties in verkeer als snelheidsbeperking en verbod vrachtwagens op bepaalde tijden in bepaalde gebieden)
- **GroenLinks**
- **D'66** (zowel bij vervanging openbare ruimte als bij nieuwe aanleg)

Oneens:

- **SP** (hierop inzetten is prima, maar let op verkeersveiligheid)
- **VVD** (wél eens met beplanting rondom wegen, maar niet met instellen milieuzones)
- **ABC** (milieuzones blijken slechts beperkte invloed te hebben op de luchtkwaliteit)

GEMEENTE GRAVE**Eens:**

- **VPG**
- **CDA** (met de opwaardering van de N264 is er geen enkele noodzaak meer om doorgaand vrachtverkeer op de N321 toe te laten, waardoor er flinke winst te boeken is m.b.t. de fijnstofbelasting in Grave en de kerkdorpen Gassel, Velp en Escharen)
- **LPG**

Oneens:

- **Keerpunt 2010** (op N324 wordt in de toekomst de maximumsnelheid teruggebracht, wat de luchtkwaliteit ten goede komt; wél voorstander van proef met autoluw gedeelte van de binnenstad van Grave)
- **VVD** (fijnstofbeperking kan alleen door landelijke maatregelen bij de bron, en daaraan wordt gewerkt)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT**Eens:**

- **VKP**
- **CDA** (mits financieel haalbaar; er kunnen ook landbouwgewassen voor ingezet worden)

GEMEENTE SINT ANTHONIS**Eens:**

- **CDA** (voor zover dit in Sint Anthonis aan de orde is)

Oneens:

- **VVD** (geen voorstander van milieuzone in gemeente).
- **SAN** (is niet zo relevant voor onze gemeente)

STELLING 12: *Asfalt*

In onze gemeente wordt geen extra nieuw asfalt aangelegd.

GEMEENTE BOXMEER**Eens:**

- **PK** (verkeersstromen vooral vanuit fietsers en voetgangers bekijken i.p.v. automobilisten)

Oneens:

- **VVD** (bij stijgende verkeersintensiteit en ontstaan van gevaarlijke situaties kan nieuw asfalt een oplossing zijn; verkeersveiligheid is een topprioriteit)
- **CDA**

GEMEENTE CUIJK**Eens:**

- **PLC** (er moet sowieso minder geasfalteerd worden)
- **GroenLinks**
- **D'66** (beter kijken naar efficiënter gebruik bestaande wegen, en optimaliseren van openbaar vervoer)

Oneens:

- **CDA** (extra asfalt zonder breder plan heeft niet onze voorkeur, maar verkeersopstoppingen met extra uitstoot heeft helemaal niet onze voorkeur)
- **SP**
- **VVD** (als er vanuit de economie, of ter oplossing van de fileproblematiek, behoefte is aan extra asfalt, dan moet dat er komen)

- **ABC** (nieuw asfalt is op voorhand niet uit te sluiten, maar alleen bij duidelijke noodzaak)

GEMEENTE GRAVE**Eens:**

- **VPG**
- **CDA** (behoudens lokale oplossingen voor lokaal gebruik, én er dient geïnvesteerd te worden in een veilig en duurzaam snelfietswerk in het Land van Cuijk)
- **Keerpunt 2010** (in wijken met 30 km-zones geen asfalt maar stenen, waardoor regenwater ook sneller weg kan; voorstander van experiment met groen rijspoor)
- **LPG** (waar het niet noodzakelijk is zeker geen extra nieuw asfalt aanleggen)

Oneens:

- **VVD** (te willekeurig)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT**Eens:**

- **VKP** (bestaande uitbreidingsplannen in de gemeente Mill en Sint Hubert dienen goed en veilig ontsloten te worden. Daarnaast heeft de oost – west verbinding A77 – A50 nadrukkelijk onze aandacht met betrekking tot de overlast voor

STELLING 13: *Duurzame energie*

Wij gaan er ons sterk voor maken om geen vergunningen meer te verlenen voor mestvergistingsinstallaties en biomassacentrales. Zij leveren geen bijdrage aan de overgang naar duurzame energie en berokkenen aanzienlijke schade aan de leefomgeving.

wat betreft fijnstof en geluid van de N264 in Sint Hubert. De aanleg van nieuw asfalt, op welk tracé of traject dan ook, moet daarbij niet uitgesloten worden. Volksgezondheid staat immers op nummer een, waarbij de leefbaarheid van een dorp een belangrijke rol speelt)

- **CDA** (zo min mogelijk asfalt is uitgangspunt, maar soms is het nodig, bijvoorbeeld om verkeersdruk Sint Hubert op te lossen)

GEMEENTE SINT ANTHONIS

Oneens:

- **VVD** (we zijn voorstander van doortrekken A-77)
- **SAN** (hoewel het niet onze voorkeur heeft, kunnen we niet uitsluiten dat er nieuw asfalt bij komt)
- **CDA** (bij deze ontwikkelingen dient een zorgvuldige belangenafweging gemaakt te worden van alle aspecten die relevant zijn. Op voorhand stellen dat er geen nieuw asfalt aangelegd mag worden, beperkt de mogelijkheden voor oplossingen te veel)

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- **PK** (vermindering van mestproductie is de oplossing)

Oneens:

- **VVD** (dergelijke installaties leveren nauwelijks een bijdrage richting duurzame energie, maar kunnen mogelijk wel een forse reductie van het mestprobleem opleveren)
- **CDA**

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- **GroenLinks**
- **ABC** (wij zijn voorstander van innovatieve installaties die mest kunnen verwaarden tot grondstoffen voor die gebieden waar mest schaars is en een bijdrage levert aan de wereldvoedselproductie, zonder de nadelen van de biovergisters)

Oneens:

- **CDA** (alvorens tot een dergelijk standpunt te kunnen komen moet een nadere inhoudelijke analyse en discussie gevoerd worden)
- **PLC** (t.a.v. mestvergisting is PLC terughoudend: biogas uit mest is vanwege connectie met intensieve veehouderij niet compleet duurzaam; de biomassacentrale willen we voorlopig een kans geven, gelet op de Bio Energie Centrale Cuijk)
- **D'66** (nemen hier - nog - geen definitief standpunt over in; onze kennis is op dit punt nog te gering)
- **SP** (mestvergisting op of nabij plek waar mest geproduceerd wordt kan een oplossing bieden)
- **VVD** (er wordt een voorbarige conclusie getrokken in een lopende ontwikkeling)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- **VPG**
- **VVD** (maar de vraag is dan: 'waar halen we de energie dan vandaan?'; thoriumcentrales zouden niet mogen omdat dat 'kernenergie' is; windmolens vindt de VVD voor Grave geen aanvaardbaar alternatief)
- **LPG** (stelling spreekt al voor zich)

Oneens:

- **CDA** (in onze gemeente hoeft geen mestverwerking plaats te vinden, maar toekomstige interessante en duurzame ontwikkelingen moeten niet geblokkeerd worden; er zijn overigens nog andere duurzame energievormen!)
- **Keerpunt 2010** (mestprobleem hangt samen met omvang vee-stapel, maar in de noodzakelijke transitieperiode naar een duurzame agrarische sector kunnen - tijdelijke - mestvergistingsinstallaties een rol spelen bij het voorkomen van illegaal lozen of dumpen)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT

Oneens:

- **VKP** (het beleid van de provincie speelt in deze een belangrijke rol. Op dit moment hebben de bestaande locaties voor mestvergistingsinstallaties en biomassacentrales voldoende capaciteit - dus geen nieuwe vergunningen. Technische ontwikkelingen staan echter niet stil. Men dient zich ook te realiseren dat deze installaties alle restproducten van de voedingsmiddelenindustrie verwerken tot energie en hoogwaardige grondstoffen. En wat is, behalve overlast die men ervaart

met betrekking tot de geur, aanzienlijke schade aan de leefomgeving? Landschappelijke inpassing? Die laat zeer te wensen over)

- **CDA** (eerst zal vastgesteld moeten worden wat de overlast veroorzaakt en waarom sommige installaties wel en andere niet stinken)

GEMEENTE SINT ANTHONIS

Oneens:

- **VVD**
- **SAN** (hoewel we erg kritisch zijn op uitbreiding van mestvergistings- en –bewerking, zijn er biomassacentrales die een bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie)
- **CDA** (we zijn tegen mestverwerkingsinstallaties groter dan 200.000 m³ per jaar, maar niet tegen kleinschalige mestbewerking op boerderijniveau onder voorwaarde dat er geen schade, hinder of overlast naar de omgeving optreedt)

STELLING 14: *Minder beesten*

Wij gaan ons inspannen om het aantal dieren - het centrale probleem van de gezondheids- en milieuschade veroorzaakt door de intensieve veehouderij - in onze gemeente significant te verminderen.

GEMEENTE BOXMEER

Eens:

- **PK** (met name bij bedrijven dicht bij de bebouwde kom)

Oneens:

- **VVD** (is een te eenzijdige benadering; bovendien meer een taak voor Provincie of Rijk dan voor gemeente)
- **CDA**

GEMEENTE CUIJK

Eens:

- **PLC** (ook mensen bewegen minder vlees te eten en landbouw innoveren)
- **GroenLinks**
- **SP** (grote opeenstapeling dieren komt dierenwelzijn niet ten goede en verhoogt kans op infectieziekten; voorkeur voor kleinschalige landbouw)

Oneens:

- **CDA**
- **D'66** (is geen taak van de gemeente)
- **VVD** (de overheid moet niet bepalen hoe ondernemers hun onderneming vorm moeten geven)
- **ABC** (we zijn voor een emissieloze veehouderij in 2025; onder die voorwaarde is uitbreiding geoorloofd)

GEMEENTE GRAVE

Eens:

- **VPG**
- **LPG** (het effect van veehouderij op gezondheid wordt steeds meer een issue)

Oneens:

- **CDA** (niet van toepassing op Grave; bovendien bevat de stelling een aantal aannamen die de nuance uit deze discussie wegnemen)
- **Keerpunt 2010** (d.w.z. Keerpunt 2010 staat hier neutraal in; verduurzaming van de agrarische sec-

tor moet wel plaats vinden, maar bestaande bedrijven moeten daar wel de ruimte voor krijgen)

- **VVD** (dit streven moet [inter]nationaal ingevuld worden en niet lokaal)

GEMEENTE MILL EN ST. HUBERT

Oneens:

- **VKP** (hiermee wordt een directe relatie gelegd tussen dieraantallen en gezondheids- en milieuschade. Het verminderen van het aantal dieren in onze gemeente zet weinig zoden aan de dijk aangezien het hier om geringe aantallen gaat en de uitbreidingsmogelijkheden zowel ruimtelijk als in aantal ondernemers beperkt is. Daarbij wijst de praktijk uit dat investeringen in nieuwe technieken en ontwikkelingen zelfs bij een toename van dieraantallen zorgen voor een lagere gezondheids- en milieubelasting. De ondernemer zal op enige wijze de investering ook financieel rendabel moeten maken anders gaat hij door op de traditionele wijze en dat is wat we juist niet willen)
- **CDA** (we kennen een vorm van regulatie d.m.v. dierrechten of fosfaatrechten)

GEMEENTE SINT ANTHONIS

Eens:

- **VVD** (omdat plafond al bereikt is)
- **SAN** (omdat de maatschappij meer en meer vraagt om kwaliteit en minder om kwantiteit, is innovatie naar een natuur-inclusieve, circulaire agrarische economie noodzakelijk)

Oneens:

- **CDA**

	1. Zuinig omspringen met schaarse ruimte	2. Natuur beschermen en herstellen	3. Ecologische verbindingzones realiseren	4. Ecologisch bermbeheer	5. In gebruik genomen bermen terughalen	6a. Regenwater afkoppelen	6b. Groene daken stimuleren	6c. Zon georiënteerd bouwen	6d. Energie neutrale woningen bouwen	7. Grondgebonden landbouw stimuleren	8. Strenge geurnormen opstellen	9. Toezicht en handhaving veehouderij verbeteren	10. Stadslandbouw en volkstuinjes stimuleren	11. Luchtkwaliteit verbeteren	12. Geen nieuw asfalt aanleggen	13. Geen vergunningen voor mestvergistig	14. Minder beesten
Gemeente Boxmeer																	
PK				*		*			*					*		*	
VVD	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
CDA		*															
Gemeente Cuijk																	
PLC	*			*				*	*					*	*	*	*
GL																	
D'66	*				*		*							*	*		*
SP	*												*			*	
CDA	*	*	*			*		*	*	*	*	*					
VVD	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*
ABC	*	*	*	*	*	*	*	*		*				*		*	
Gemeente Grave																	
VPG																	
CDA					*			*			*		*				
VVD			*						*	*	*	*	*	*	*	*	*
LPG		*	*	*		*	*	*	*		*	*					
KP	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Gemeente Mill & St. Hubert																	
VKP	*	*	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*
CDA	*	*	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*
Gemeente Sint Anthonis																	
VVD	*	*	*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
SAN	*	*		*		*	*			*	*	*	*	*	*	*	*
CDA																	

 Eens
 Oneens
 Geen keuze gemaakt

* Voor toelichting zie www.mlvc.nl

De Kwestie: CO₂-opslag, goed

Er is veel te doen over (de noodzaak van) CO₂-opslag als middel om de klimaatdoelstellingen van Parijs te halen. Critici zullen het anders formuleren: als middel om voorlopig nog fossiele brandstoffen als olie en gas te kunnen blijven verstoken. CO₂ afvangen en (ondergronds of onderzees) opslaan is zelfs kabinetsbeleid op dit moment: CCS, kort voor 'Carbon Capture and Storage', CO₂ afvangen en opslaan. Het Havenbedrijf Rotterdam wil een deel van de uitstoot gaan afvangen en in lege olie- en gasvelden onder de Noordzee pompen. In Noorwegen past men een andere taktiek toe. Statoil vangt het CO₂ af direct bij de gaswinning.

Zie illustratie hieronder.

Anders dan in Noorwegen komen opslaginitiatieven in Nederland tot dusverre nauwelijks van de grond. In 2009 sneuvelde een groots opgezet demonstratieproject, waarbij CO₂

uit een Shell-raffinaderij zou worden opgeslagen in twee lege gasvelden onder Barendrecht. Nadat onder de Barendrechtse twijfels rezen over de veiligheid van het project keerde de gemeenteraad zich tegen het plan, en werd het afgeblazen. En afgelopen juni trokken elektriciteitsbedrijven Uniper en Engie de stekker uit gesubsidieerde CO₂-opslag in een leeg gasveld onder de Noordzee. De reden: door de lage prijs van emissierechten werd het afvangen en opslaan van CO₂ minder rendabel dan het uitstoten.

In Noorwegen werkt het anders. Sinds 1991 int de Noorse overheid belasting op CO₂-uitstoot. Voor iedere uitgestoten ton betaalt Statoil zo'n 50 euro aan belasting aan de Noorse overheid. 'Dat is de voornaamste reden dat we twintig jaar geleden met het opslaan van CO₂ zijn begonnen', aldus Stenvoll. '(CEO van Statoil). Er waren wat zorgen toen Statoil in het Arctische gebied

naar fossiele brandstof ging boren. Maar wij horen juist bij de olie- en gasbedrijven met de laagste uitstoot. We hebben wel degelijk oog voor duurzaamheid.'

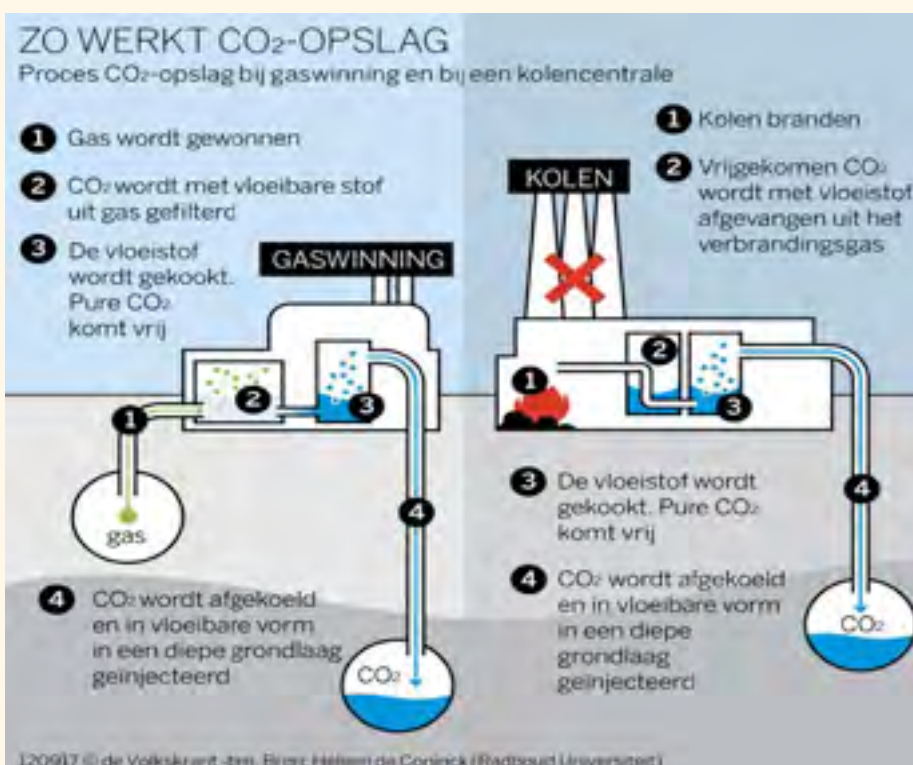
Zet het zoden aan de dijk?

CO₂-opslag lijkt een voor de hand liggende oplossing. Stop het gas onder de grond en het kan geen kwaad meer. In het Snohvitveld bij Melkøya ligt al zo'n vier miljoen ton opgeslagen, gelijk aan de helft van wat de gehele Nederlandse industrie maandelijks uitstoot. Dat broeikasgas zou anders in de atmosfeer zitten, waar het bijdraagt aan de opwarming van de aarde.

1.600 megaton zou Nederland kunnen opslaan in lege gasvelden op zee en land

De mogelijkheden zijn om van te watertanden. Naar verwachting kan Nederland in lege gasvelden op zee en land zo'n 1.600 megaton opslaan, vergelijkbaar met twintig procent van de verwachte totale uitstoot in de komende veertig jaar. En dan wordt het Slochteren-gasveld nog niet meegeteld. Als dit na onderzoek geschikt blijkt voor CO₂-opslag, is hier ruimte voor maar liefst 6.500 megaton. Hier zou Nederland in theorie de volledige CO₂-uitstoot van de komende veertig jaar in kwijt kunnen. Naast deze gasvelden, die 1,5 tot 3 kilometer diep liggen, zouden ook diepe zoutwaterlagen geschikt kunnen zijn voor de opslag.

Maar CO₂-opslag is omstreden. Het project onder Barendrecht faalde omdat de zorgen onder de bewoners over mogelijke veiligheidsrisico's niet

idee?

konden worden weggenomen. Deels kwam dat door ongelukkige communicatie vanuit de betrokken instanties, die de eerste informatievoorziening overlieten aan Shell - niet de meest vertrouwenwekkende instantie. Daarbij komen verhalen van incidenten met CO₂, zoals bij een verffabriek in Mönchengladbach. Daar ontsnapte een grote hoeveelheid uit de brandblusinstallatie van een verffabriek. De CO₂ vormde een deken over de stad, en een groot aantal mensen werd onwel of verloor het bewustzijn. Bij opslag is het risico op zo'n ongeval echter klein. De CO₂ wordt onder hoge druk vervoerd en geïnjecteerd. Onder hoge druk vermengt het zich snel met de omringende lucht, waardoor de gezondheidsrisico's zeer laag zijn. Een ander argument van tegenstanders is dat CO₂-opslag het probleem niet bij de bron aanpakt - de uitstoot verminderen - maar slechts een doekje vormt voor het bloeden. Gert-Jan Kramer, hoogleraar duurzaamheid

Uiteindelijk zal CO₂-opslag onvermijdelijk blijken.

Gert-Jan Kramer,
hoogleraar duurzaamheid

aan de Universiteit Utrecht, erkent dat CO₂-opslag een 'end of pipe-solution' is, zoals hij het zelf omschrijft. Een oplossing die pas om de hoek komt kijken als we geen andere mogelijkheid meer zien. 'Maar uiteindelijk zal CO₂-opslag onvermijdelijk blijken', zegt Kramer. 'We hebben niet oneindig veel tijd. De mens heeft een enorme behoefte aan materialen en energie op basis van koolstof. Tenzij die enorme behoefte radicaal verandert, of nieuwe technieken zich

razendsnel ontwikkelen, kun je niet om CO₂-opslag heen.' Die opslag is een 'noodzakelijk kwaad', vindt ook Heleen de Coninck, universitair hoofddocent duurzame innovatie aan de Radboud Universiteit. 'Het is eigenlijk niet voor te stellen dat de klimaatdoelen worden gehaald zonder gebruik te maken van CO₂-opslag', aldus De Coninck. 'Volgens de doelstellingen van Parijs moet vóór 2050 de uitstoot met 95 procent zijn gereduceerd. Daarvoor zullen we echt aan de bak moeten.'

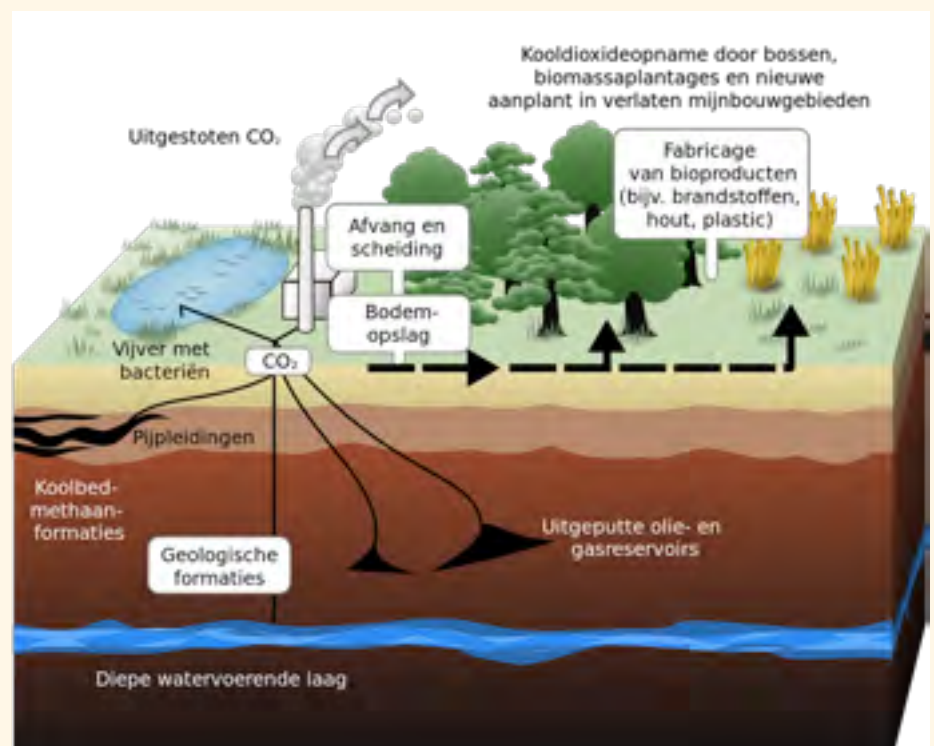
Toch hebben milieubelangenverenigingen bezwaren tegen CO₂-opslag. Het zou, zo luidt de voornaamste kritiek, een dure manier zijn om fossiele energie een 'schoon' aanzien te geven, en zo het draagvlak voor hernieuwbare energiebronnen als zon en wind wegnemen. Donald Pols, directeur van Milieudefensie, licht toe: 'Naar onze mening kunnen we CO₂-opslag pas

noodzakelijk noemen als we alle andere opties hebben geprobeerd. Waarom investeren we niet als de wiedeweerga in hernieuwbare energie, in plaats van subsidie te verlenen voor opslag?'

Waarom investeren we niet als de wiedeweerga in hernieuwbare energie, in plaats van subsidie te verlenen voor opslag?

Donald Pols,
directeur van Milieudefensie

De Coninck, die meeschreef aan rapporten van het internationale klimaatpanel IPCC, en ook bij het Energieonderzoek Centrum Nederland studies verrichtte naar het nut van CO₂-opslag, is het deels met Pols eens. 'Wat betreft de elektriciteitssector, de gas- en kolencentrales, heeft hij ze-

ker een punt.' Maar, aldus De Coninck, voor bijvoorbeeld de staalindustrie en olieraffinaderijen liggen de alternatieven minder voor het oprapen. De Coninck: 'Tenzij je geen staal of olie meer gebruikt, kan het terugdringen van uitstoot in die sectoren voorlopig echt op geen andere manier dan met CO₂-opslag.'

Wat is er nodig om dit grootschalig in te voeren?

Dat de industrie nog niet staat te springen om CO₂ op te gaan slaan, heeft vooral met de kosten te maken. En dat geldt voor Nederland nog sterker dan voor Noorwegen. Het afvangen van CO₂ is bij de winning van gas namelijk veel goedkoper dan bij andere takken van industrie. 'Bij gaswinning moet je sowieso al de CO₂ afvangen', legt De Coninck uit. 'Na compressie hoef je het alleen nog maar te transporteren en op te slaan.'

Bij andere energievormen, zoals kolen, is het ingewikkelder. De Coninck: 'Na het verbranden van de kolen komt CO₂ en stikstof vrij. Normaal worden deze de atmosfeer in geblazen, maar wil je de CO₂ opslaan, dan zal je het eerst moeten afvangen. Daar moet je zo ongeveer een kleine chemische fabriek voor neerzetten.' In Nederland zijn recentelijk drie nieuwe kolencentrales geopend. Hier zal de CO₂-opslag een stuk duurder uitvallen dan bij de Noorse gaswinningsinstallaties. Aan het einde van de rit is het goedkoper om CO₂ uit te stoten en domweg voor de emissierechten te betalen dan om de opvang van het gas te financieren. Hoe is de industrie over te halen toch CO₂ op te slaan? Zowel De Coninck, Kramer als Pols zijn van mening dat een politieke oplossing noodzakelijk is. Begin 2018 dient de Nederlandse overheid haar lange termijn-reductie-doelstellingen in bij de Europese Commissie. Een uitgelezen kans om een grotere rol te bieden aan de opslag. 'Je moet stelliger normeren', vindt De

Coninck. 'De politiek neemt vooralsnog een faciliterende rol in. Ze zeggen: we hebben de Europese emissiehandel, en verder moeten de bedrijven het maar zelf met elkaar regelen. Maar wil je de klimaatdoelen halen, dan zal je sturend moeten handelen. Zeg dat bedrijven vanaf 2035 niet meer dan x ton CO₂ mogen uitstoten. Dan moet de industrie wel werk gaan maken van de opslag, of andere oplossingen bedenken.'

Kramer zou eerder een oplossing zoals Noorwegen toepassen. 'De atmosfeer is van ons allemaal, en als die wordt vervuild is het aan de overheid om een regelgevend kader te stellen. Bijvoorbeeld een belasting op CO₂-uitstoot. Dan pas krijg je bedrijven echt in beweging.'

Het is voor veel burgers niet meteen duidelijk waarom CO₂-opslag noodzakelijk is.

Gert-Jan Kramer,
hoogleraar duurzaamheid

Maar sinds het debacle bij Barendrecht hoor je politici nauwelijks nog over CO₂-opslag. Geen politicus die zijn handen nog aan dit onderwerp wil branden. Kramer betoogde een week geleden nog in zijn oratie aan de Universiteit Utrecht dat het Nederland ontbreekt aan een herkenbaar, aansprekend verhaal, dat helderheid verschaft over de verschillende opties waarmee de Parijse doelstellingen kunnen worden behaald. Kramer: 'Het is voor veel burgers niet meteen duidelijk waarom CO₂-opslag noodzakelijk is. Het is een complex verhaal. Je moet als politicus goed articuleren waarom het nodig is, en daarvoor is politiek leiderschap nodig.' En dat leiderschap, vindt Kramer, is precies waar het tot dusverre nog aan ontbreekt.

(bron: Mickey Steijaert in de Volkskrant van 12-9-2017)

Aanvulling.

Een zwaarwegend argument tegen het opslaan van CO₂ is dat het kabinet van plan is om de opslag van CO₂ te bekostigen uit de Subsidieregeling Duurzame Energie (SDE+). Dat gaat dus ten koste van de subsidies voor zonne- en windenergie en andere echt duurzame oplossingen. Op zijn minst vertraagt dat de overgang naar duurzame energie. Mestvergisters en biomassa centrales worden ook uit dezelfde SDE+ pot gesubsidieerd. Opnieuw geldt hier: grote 'losse' ambities op papier, maar geen krachtig, samenhangend beleid. Ook kost het opslaan meer dan de helft van de energie die bespaard wordt. En, volgens bijna alle deskundigen, is het ondenkbaar dat de voorgenomen opslag van per jaar 20 miljoen ton CO₂ vanaf 2030 gehaald gaat worden. Het meest optimistische scenario gaat uit van 6 miljoen ton per jaar. Dat geeft te denken. En dan was er in de Volkskrant van 19 oktober 2017 ook nog een ingezonden stuk van Frans W. Saris, natuurkundige en oud-directeur van het Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) in Petten. Hij zegt dat je CO₂ helemaal niet moet opslaan, omdat het prima recycleerbaar is. Er is meer dan genoeg zonne-energie om waterstof mee te maken. Met waterstof kunnen we CO₂ recyclen tot kerosine en zo klimaatneutraal vliegen. Verder kan het gebruikt worden ter vervanging van een groot aantal grondstoffen, met name transportbrandstoffen.

Wygard Braspenning

COLUMN

Veehouderij en toekomst

Overkomt het u de laatste tijd ook? Het is of er iedere dag wel een bericht in de krant staat dat er weer wat mis is met zaken die samenhangen met de veehouderij. Dan gaat het over stikstof en fijnstof, over mest of over Roundup. Monsanto, de producent van dat laatste spul, beweert dat het niet schadelijk is. Menig wetenschapper is een andere mening toegedaan. En wat doet het Europese parlement? Het staat het gebruik van Roundup/glyfosaat weer voor de komende vijf jaar toe. Als het ongevaarlijk is lijkt me dat er geen reden is om een beperking op te leggen dus vrees ik dat ze heel goed weten dat er iets mis mee is. Nu er veel publiciteit is geweest omdat Monsanto wetenschappelijk onderzoek 'gekocht' heeft, wordt er besloten tot 'extra onderzoek' van negen maanden. Dat de Duitse vertegenwoordiging vóór de vergunning had gestemd terwijl de afspraak was om tegen te stemmen leidt niet tot aftreden of ontslagen. Althans daar heb ik niks meer over vernomen. Meerdere grote landen hadden, na aanvankelijke bezwaren, op het laatste moment vóór de vergunning gestemd. Welke lobby zit daar achter?

Ook opmerkelijk: het wordt steeds duidelijker dat mestvergiftiging niks oplevert, althans geen groen biogas zoals wij dat zouden definiëren. Erger is dat het ook geen echte oplossing voor het mestoverschot biedt. Zonder het mee vergisten van andere producten is het niks en mee vergisten leidt tot nog meer restproducten en het grootste deel van het geproduceerde gas is nodig voor het vergistingsproces zelf. Friesland Campina gaat vervolgens toch een project beginnen om mestvergiftiging te bevorderen en de Nederlandse regering stopt er 176 miljoen euro extra in. De overlast en aanslag op de gezondheid die de veehouderij veroorzaken zullen er door toenemen. Kunt u het nog volgen of weet u welke lobby daar achter zit? Bijeenkomsten waarin je wordt bevestigd in je vermoedens, gedachten of meningen vind ik meestal leuk. Eind november was er in Deurne zo'n bijeenkomst. Dick Veerman van Foodlog betoogde dat de komende tien jaar de vleesproductie in Nederland met tweederde zal afne-

men. Eigenlijk wel logisch want de concurrentiepositie van onze vleesproductie staat behoorlijk onder druk. We weten allemaal hoe de varkensbedrijven in het oosten van Europa op dit moment groeien. Een flink aantal boeren uit onze omgeving heeft in de gaten wat daar mogelijk is en is daar gaan investeren. In Nederland kunnen we het beste er toe over gaan om alleen voor de eigen markt te produceren. Dat geeft een aantal boeren de kans om bijzondere producten te leveren, biologisch dan wel kwalitatief onderscheidend. Met zogeheten ketenafspraken tussen producent en afnemer is dan voor langere tijd afzet veilig te stellen. De uiteindelijke retailer weet door de afspraken wat hij in zijn winkel krijgt. De eigen regio wordt dan de belangrijkste afnemer. Dat leidt tot een kleinere productie en minder dieren. Dat weer betekent minder gesleep met voer over de wereld en minder gesleep met dieren en vlees. In het kader van duurzaamheid een goede ontwikkeling. Volgens Veerman gaat deze ontwikkeling (of inkrimping) gepaard met een probleem van 10 tot 20 miljard euro waarmee de veehouderij te diep in de financiering zit. Bij de financiële crisis van een kleine tien jaar terug kon een dergelijk bedrag in één nacht uitgegeven worden voor de 'redding' van de banken. Onze gezondheid zou er mee gediend zijn om dat bedrag dan ook maar uit te geven aan de sanering van de veehouderij. Dat zou een boel boeren uit de financiële stront halen, ons allen letterlijk van een hoop stront ontdoen en de volksgezondheid ten goede komen. Dat die ene bank die tien jaar terug min of meer buiten schot leek te blijven er ook mee geholpen wordt is bijvangst. Toch gebeurt het niet. Is daar een lobby voor op te zetten?

De economie is blijkbaar belangrijker dan onze gezondheid. De geschiedenis van de laatste honderdvijftig jaar laat zien dat het steeds zo gaat. Ook in onze tijd brengen de politiek en het openbare bestuur daar geen verandering in. Dat geeft te denken. Hoe zou het toch komen dat ik dit soort gedachten opschrijf voor een bijdrage in ons magazine waarin de raadsverkiezingen het belangrijkste thema vormen? Ik wens u veel wijsheid in het stemhokje.

Theo Wijnhoven

JAARGANG 39 - 1

Ontwerp en druk: dotkom design, Sint Anthonis